

Cuvinte cheie: Pir, pumnal de bronz, cultura Otomani, grupul Hajdúbagos-Cehăluț.

Schlüsselwörter: Pir, Bronzedolch, Otomani Kultur, Hajdúbagos-Cehăluț Gruppe.

În anul 1955, Zoltán Székely publică, împreună cu alte artefacte descoperite cu prilejul săpăturilor efectuate la Pir (ung. *Szilágyypér*)¹, un pumnal de bronz, despre care spune că a aparținut inventarului unui mormânt dublu al culturii Otomani². În lucrarea apărută în anul 1966, același autor completează informațiile cu privire la condițiile de descoperire a pumnalului, precizând că el a apărut la nivelul toracelui unui schelet de bărbat, într-un așa-numit mormânt dublu de inhumație (mormintele nr. 19-20³), în inventarul ce aparținea acestei înmormântări (M. 19) fiind prezente încă un vas cu toartă, așezat la cot, câte un corn de cerb la picior și femurul stâng, precum și oase de animale lângă picioare și craniu⁴. Székely mai afirmă că analogiile pumnalului sunt cunoscute de la Megyaszó⁵.

Pumnalul cu placă la mâner (*Griffplattendolch*) de la Pir are placa rotunjită, sub aceasta sunt plasate trei găuri de nit, în care se păstrează și cuiele de nit din bară cu secțiunea circulară, pe lamă este decorat cu trei nervuri longitudinale, care se prelungesc unite până aproape de vârf. Curățat de patină, culoarea actuală este negricioasă cu nuanțe gălbui. Piesa a fost întreagă la descoperire (lungimea la descoperire 11,3 cm), acum are vârful rupt (lungimea actuală 9,5 cm) (fig. 1, 1-2)⁶.

Problema încadrării cronologice a pumnalul de la Pir este abordată, la puțin timp după publicarea sa, de către Tibor Kemenczei, în contextul discuției cu privire la apariția pumnalelor cu trei nituri⁷. Autorul consideră că acest tip de pumnal nu reprezintă un element de datare de sine-stătător, el fiind caracteristic pentru întreaga perioadă Reinecke Bronz C, iar piesa de la Pir poate fi comparată mai degrabă cu un exemplar din cimitirul culturii Piliny de la Zagyvapálfalva, decât cu pumnalul dintr-un mormânt de la Dolný Peter⁸.

István Bóna pune sub semnul întrebării apartenența pumnalului de la Pir la un mormânt al culturii vaselor cu proeminențe spiralate (*Kultur der Spiralbuckelgefäße*), în care încadra și fenomenul Otomani, afirmând că astfel de pumnale sunt necunoscute în descoperirile Bronzului mijlociu⁹.

1 La acea dată localitatea aparținea administrativ de regiunea Baia Mare, în prezent ea se află pe teritoriul județului Satu Mare. Din punct de vedere geografic, satul Pir se încadrează în salba de localități din Valea Eriului.

2 Székely 1955, 857-858, fig. 9, 7 (desen inexact).

3 Fără a-i conferi vreo importanță mai mare, remarc faptul că, potrivit însemnărilor lui Zoltán Székely din carnetul de șantier Pir pe anul 1954 (în arhiva muzeului din Baia Mare), precum și a marcajelor păstrate încă, cele două morminte au fost numerotate inițial V și VI.

4 Székely 1966, 131.

5 *Ibidem*, 134.

6 În colecția muzeului din Baia Mare, nr. inv. 115.

7 Kemenczei 1968, 182, fig. 2, 12.

8 *Ibidem*. Potrivit informației lui Zsolt Molnár (2011, 298), Ivan Ordentlich, în teza sa de doctorat nepublicată (*Cercetările arheologice de la Otomani și Sălacea și locul lor în contextul culturii Otomani*, Iași, 1973, 281-282) citează ca analogie pentru descoperirea de la Pir chiar piesa de la Dolný Peter. Această piesă (vezi Dušek 1969, 63, fig. 10, 8) este prevăzută cu trei nituri, dar are o singură nervură centrală.

9 Bóna 1975, 134.